

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Станіслав Сергійович КУТНИК,

*аспірант відділу аспірантури
(ад'юнктури) і докторантури
Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0009-0002-9405-4722>*

Сучасне глобалізоване суспільство вимагає від правоохоронних органів здатності ефективно взаємодіяти з представниками різних культур, етнічних груп та соціальних верств. Полікультурна компетентність є необхідною складовою професійної підготовки майбутніх поліцейських, оскільки вона забезпечує розвиток навичок толерантного спілкування, вміння вирішувати конфлікти та адаптуватися до різноманітних умов роботи.

Полікультурна компетентність є ключовою характеристикою особистості сучасного фахівця, особливо у сфері правоохоронної діяльності. Вона визначається здатністю до ефективної взаємодії з представниками різних культур у контексті професійної діяльності. Полікультурна компетентність поєднує когнітивні, емоційно-ціннісні та поведінкові компоненти, які формують основи для продуктивного вирішення міжкультурних завдань та конфліктів. На когнітивному рівні компетентність включає систему знань про культурні традиції, мову спілкування, соціокультурні цінності різних етнічних і соціальних груп, що дає змогу краще розуміти поведінку громадян та їхні потреби. Уміння аналізувати культурний контекст та враховувати соціально-психологічні особливості різних груп забезпечує професійність дій поліцейського у будь-якій ситуації. Емоційно-ціннісний компонент забезпечує розвиток важливих особистісних якостей, серед яких чільне місце займають емпатія, толерантність і повага до іншості. Важливим завданням підготовки є формування здатності до емоційного самоконтролю та стійкості до стереотипного мислення[1]. Це дозволяє уникати упередженого ставлення та дискримінації в роботі з представниками різних культур. Поведінковий рівень реалізується через набуття практичних навичок та вміння використовувати отримані знання в реальних умовах. Поліцейські повинні демонструвати компетентність у спілкуванні, управлінні конфліктами та прийнятті рішень в умовах міжкультурної взаємодії. Формування вмінь діяти в ситуаціях культурного різноманіття є важливим етапом професійної підготовки правоохоронців. У психолого-педагогічному вимірі процес формування полікультурної компетентності ґрунтується на поєднанні кількох взаємодоповнюючих підходів. Аксіологічний підхід зосереджується на

формуванні позитивного ставлення до культурного розмаїття. Він сприяє усвідомленню значущості культурного плюралізму як основи соціальної гармонії. У рамках цього підходу важливо розвивати цінності рівності, справедливості та взаємної поваги. Комунікативний підхід націлений на формування комунікативної компетентності як важливого аспекту професійної діяльності. Розвиток здатності до міжкультурного діалогу, вміння слухати, адаптувати мову та поведінку до особливостей співрозмовника є ключовими завданнями цього підходу. Такі навички дозволяють уникати непорозумінь та забезпечувати ефективне вирішення конфліктів у багатокультурному середовищі[2]. Когнітивний підхід спрямований на засвоєння знань про культурні відмінності та соціальні норми різних груп населення. Він акцентує увагу на важливості культурологічної освіти та розуміння історичних і соціальних чинників, які впливають на формування культурної ідентичності. Освітні програми для майбутніх поліцейських повинні включати курси, орієнтовані на вивчення культурної антропології, соціології та основ міжкультурної комунікації.

На нашу думку, синергія зазначених підходів забезпечує цілісність процесу формування полікультурної компетентності. Поєднання ціннісного ставлення, комунікативних навичок і знань про культурну специфіку дозволяє готувати висококваліфікованих фахівців, здатних працювати в умовах культурного різноманіття. Комплексний підхід до підготовки курсантів забезпечує їхню готовність до ефективного виконання професійних завдань, підвищуючи рівень довіри та взаємодії між правоохоронцями та населенням.

Формування полікультурної компетентності майбутніх поліцейських є складним та багатогранним процесом, що вимагає системного підходу з використанням психолого-педагогічних технологій і методик. Ефективність цього процесу забезпечується створенням відповідних умов, які сприяють розвитку міжкультурної обізнаності, професійної рефлексії та практичних навичок. Одним із ключових чинників є організація полікультурного навчального середовища у вищих навчальних закладах. Занурення курсантів у реалії культурного різноманіття досягається шляхом впровадження інтерактивних методів навчання. Використання кейс-методу, рольових ігор, симуляцій та інших технологій дозволяє моделювати реальні професійні ситуації, у яких необхідна здатність до ефективного міжкультурного спілкування. Це дає можливість курсантам практично застосовувати набуті знання, розвиваючи навички вирішення конфліктів і адаптації до різних культурних контекстів. Особливу роль у формуванні полікультурної компетентності відіграє розвиток рефлексивного мислення, яке забезпечує усвідомлення власних стереотипів і культурних упереджень. Залучення до рефлексивних практик допомагає курсантам аналізувати свої поведінкові реакції та ставлення до представників інших культур, формуючи толерантне сприйняття різноманіття. Через самоспостереження і критичний аналіз власних установок майбутні

поліцейські навчаються коригувати свою поведінку та професійні дії у відповідності до принципів культурної поваги і взаєморозуміння. Інтеграція міждисциплінарних знань є важливою умовою формування полікультурної компетентності, оскільки вона поєднує психологічні, педагогічні, соціологічні та культурологічні аспекти. Викладання дисциплін із залученням матеріалів про міжкультурну комунікацію та соціокультурні особливості населення дозволяє курсантам отримати комплексне розуміння механізмів взаємодії в багатокультурному середовищі[3]. Створення навчальних програм, що поєднують теоретичні знання з практичним відпрацюванням ситуацій, забезпечує формування цілісного світогляду, орієнтованого на професійну ефективність у роботі з представниками різних культур. Психологічна робота з особистісними особливостями курсантів також є необхідною умовою ефективного розвитку полікультурної компетентності. Залучення тренінгів, спрямованих на розвиток емоційного інтелекту, стресостійкості та комунікативної гнучкості, дозволяє майбутнім поліцейським навчитися керувати власними емоціями та підтримувати продуктивний діалог у складних ситуаціях. Психологічна підготовка сприяє розвитку здатності до емпатії, самоконтролю та швидкого реагування на конфлікти в умовах міжкультурного середовища, що є важливим елементом професійної компетентності поліцейського. Досвід практичної взаємодії з представниками різних культур відіграє значну роль у формуванні навичок міжкультурної комунікації. Організація стажувань, культурно-просвітницьких заходів, спільних навчань та практик у мультикультурному середовищі надає курсантам можливість набути безпосереднього досвіду взаємодії та застосувати отримані знання у реальних умовах. Такі форми роботи дозволяють закріпити навички толерантного спілкування, розвиваючи готовність до професійної діяльності у багатокультурному суспільстві.

Ми вважаємо, що системне поєднання перелічених умов створює оптимальні передумови для формування полікультурної компетентності майбутніх поліцейських. Ефективне застосування психолого-педагогічних методик забезпечує розвиток професійних і особистісних якостей, необхідних для успішної взаємодії у контексті культурного різноманіття.

Отже, розвиток полікультурної компетентності є важливим завданням професійної підготовки майбутніх поліцейських. Психолого-педагогічні основи цього процесу передбачають формування знань, навичок та ціннісних орієнтацій, необхідних для ефективної міжкультурної взаємодії. Застосування інтерактивних методів навчання, розвиток рефлексивного мислення та організація полікультурного навчального середовища є ключовими умовами формування полікультурної компетентності. Реалізація цих підходів дозволяє підготувати поліцейських до професійної діяльності у сучасному різноманітному суспільстві, що сприяє підвищенню їхньої ефективності та довіри з боку населення.

Список використаних джерел

1. Антипова А.К. Комунікація поліцейського з особами в залежності від їх психотипу. Організаційно-правове забезпечення підрозділів превентивної діяльності Національної поліції : матеріали Регіонал. кругл. Столу. Дніпро. ДДДУС. 2021. С. 161-163
2. Іваненко І. О. Комунікаційна компетенція працівника поліції в умовах воєнного стану. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. Дніпро. ДДУВС. 2023. С. 800-801
3. Пяничук М.А. Особливості інтерактивного навчання майбутніх поліцейських до забезпечення публічної безпеки. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. Дніпро. ДДУВС. 2022. С. 451-453
4. Чечель А.О. Місце психології в повсякденній роботі працівників сектору превенції. Актуальні проблеми превентивної діяльності Національної поліції: матеріали Регіон. наук.-практ. конф. Дніпро. ДДУВС. 2021. С. 147-149